

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „

Pentru Românii și străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON Nr. 226

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la administrație. Prețul după tarife și învoiașă.

Manuscrisele nu se înapoiază.

Unde să punem temelile luptelor viitoare.

(C.) Tratatul cu caracter oficial și neoficial, întrerupte și reluate, cu bună și cu rea credință: în noua eră a contelui Tisza, — după ce ne-au adus la convingerea că trebuia să *învingem și nu să stăm de vorbă*, ne lasă acum sarcina de a înfăptui organizarea forțelor noastre luptătoare.

Se pare că în timpul din urmă — din cauza loviturilor dușmane, ca și din vina noastră — ne-a mai scăzut pofta de harță. Se prea poate... Nu ne-a scăzut, însă, vlagă.

E adevărat, că suntem încă de parte de a fi atât de hărățoși pe cât ne cer împrejurările, deși de două mii de ani ne hărățiesc toți trecătorii!... Și s'ar putea spune că suntem cel mai nobil popor al Europei!... Ori-cum, suntem mai latini decât Francezii și mai viteji decât toți latinii ceilalți!... Nenorocul nostru a fost că soarta ne-a așezat aici în drumurile Europei, ca să ne prindem de piept cu toți nebunii, pe când alții se bucurau de binefacerile culturii. Cu toate acestea, suntem foarte blânzi („*Budapesti Hir-lap*” ne numește *lași* fiindcă n'am săvârșit nici un atentat). Am făcut războaiele tuturor, și, de cele mai multe ori, *impotriună* noastră; fiindcă, întotdeauna, când biruim, se fortifica situația adversarilor noștri politici, a dușmanilor existenței noastre pe pământul, pe care-l stăpânim, ceva mai de mult-șor decât dânsii..

Oare, după atâtea constatări, după învățămintele pe cari le-au tras cele trei generații ale epocii noastre contemporane, fi-vom noi în stare să deschidem luptă în înțelesul modern al cuvântului?..

În înțelesul modern, adică: *organizare, plan, continuitate* și mai cu seamă întărirea sufletelor noastre pentru *sacrificiu*. Numai *astfel*, națiunile subjugate fac *istorie*, iar nu „*perzistând*”, prin veacuri în virtutea inerției.. Inerția asta e bună

și ea, săraca, dar înnumai așa, ca să străbați cu ea prin veacuri — și asta poate până-odată! — *incolo*, nu e bună de nici o ispravă..

E adevărat că pătura noastră intelectuală — care formează pătura noastră conducătoare în accepția largă a noțiunii — nu e, în întregul ei, așa de strășnică pe cât ar fi să fie.. Unii nu rămân pe câmpul de luptă, și pentru că nu mai pot, alții nu se avântă pentru că s'au învățat mai bine cu bunul trai decât cu lupta și ei nu sânt „*asupriți*”, ori fiindcă li e teamă că rămân singuri, etc. etc. Nu e mai puțin adevărat că suntem puțini și că, în afară de asta, luptele noastre se dau, ici și colo, izolat și că, de multeori, nu sântem în stare să dăm primele ajutoare căzuților noștri.

În sfârșit suntem așa cum sântem, dar dacă intransigența a rămas, cu toate eșecurile noastre de până acum, principiul superior în lupta noastră, meritul, ca în toate cazurile analoage, rămâne *păturilor largi ale poporului*. Țăranii noștri — ar fi bine s'o știe contele Tisza — „*sunt cei mai intransigenți și cei mai mari agitatori!*” Ei vreau *totul* și nu desnădăduiesc nici odată! Iar dacă noi, cari ne... *desgustăm* une-ori, am vrea *mai puțin*, i-am pierde întâi pe dânsii..

Pentru a face deci posibilă organizarea politică a poporului nostru pe baze serioase, ni se impun câteva probleme cu cea mai mare urgență în legătură cu pătura țărănească. Între ele locul de căpetenie îl ține problema economică și mai precis *organizarea economică* a satelor noastre. Forțele țăranilor noștri stau neorganizate și, în multe regiuni, secătuite, până la sânge, de exploatarea străină. Nici *bancă sătească* pentru micul credit și pentru mica economie n'o avem încă! Lipsese, apoi, aproape cu desăvârșire, cooperajia... *Străinii* ne vând, *străinii* ne cumpără și străinii scormonesc toate bogățiile de sub ochii noștri; ori mai bine zis *dușmanii* noștri. În lupta noastră culturală, propaganda în afară de școală vine tot mai mult pe planul întâi — și

aici e încă o problemă, care, cel puțin, a fost atacată.

Imi face impresia că frunții satelor noastre așteaptă totul de sus: și îndrumări și bani și bănci și cooperative... Asta e politică tradițională, domnule Părinte și domnule Invățător! D-voastră aveți și pe cooperativești și banii necesari începutului și tot d-voastră aveți la îndemână capitalul nesecat și nebiruit, *munea*, ce așteaptă să se asocieze! Prin urmare și cooperativele și băncile d-voastre ni le veți da! Și de la o vreme poate chiar și *îndrumările*.

Și atunci, — când ar fi atunci! — țăranul n-ar fi numai bine situat, ci și mai tare! Și mai tari ar fi preoții și învățătorii, mai tari și mai hotărâți am fi noi toți!..

Toate puterile noastre de vieceă zac acolo! Să le facem să vie, elementare, sănătoase cum le știm. Fiecare e în stare să întemeieze o bancă ori o cooperativă. Și dacă-i trebuie instrucții, ele sunt articolul cel mai ieftin — și se găsește la „Asociație” și chiar la „Cassa Centrală a Băncilor populare și cooperative satești” din București.

Roma s-a putut ridica *numai* atunci când și-a *ridicat*, mai întâi plugarii — și pe trei continente au izbândit și au stăpânit legiunile ei! Și împărăția fără hotare a trebuit să se prăbușească, atunci când a fost stoarsă și împușcată clasa rurală. Tot așa a căzut Grecia veche, Spania și toate care au căzut.

Noi nici nu ne-am făcut încă suiful.

Budgetul în cameră. Se anunță, că ministrul de finanțe Teleszky va depune pe biroul camerei în 23 Martie c. proiectul de buget pe 1914—15. Cu aceasta ocaziune ministrul va ține un discurs asupra situației financiare.

Alegeri noi parlamentare în Austria. În urma obstrucției din parlamentul austriac se crede că situația precară parlamentară nu se poate altfel sana, decât dîsolvând Reichsrath-ul și publicând alegeri noi. Se crede, că prim-ministrul Stürgk a și primit dela Maj. Sa man-

datul de-a dîsolva parlamentul și că aceasta se va întâmpla probabil deja în ședința de Joi, când Reichsrath-ul se va întruni din nou.

Partidele se pregătesc deja pentru noule alegeri, fiind convins că publicarea acestora este numai o chestie de câteva zile.

Alegerea din Abrud. Eri a fost alegera de deputat pentru cameră, în Abrud. Au fost doi candidați: Lonyai István, cu programul partidului muncii și avocatul Dr. Derzsi Antal, independentist.

Alegerea s'a început la orele 9 și s'a terminat la 12. Ales a fost Lonyai cu 190 de voturi. Derzsi a primit abia 12 voturi.

Aceasta a fost ultima alegere în Abrud, căci conform noiei legi, acest cerc este casat.

Corpurile legiuitoare române au fost deschise eri, cu obiceiuita solemnitate, printr'un discurs rostit de M. S. regele Carol. Mesagiul regal cuprinde următoarele:

Alegerile generale V-au convins, că în țară se așteaptă rezolvarea a o mulțime de probleme. Evenimentele anului trecut, cari au aruncat lumină asupra raporturilor noastre internaționale, corecte, au pus în primul plan datoriile ce ni se impun pentru o dezvoltare națională continuă și durabilă. Învățământul public și o înțelegere comună mai strânsă a chestiunilor sociale, o armată mai perfect organizată și consolidarea chestiilor financiare a statului ne oferă o ibilitatea de a ne susține situația de acum, cu care ne mândrim. Sunt convins, că d-voastră pătrunși fiind de aceeași sentimente, veți începe cu guvernul meu realizarea reformelor politice și agrare. Constat cu bucurie, că relațiile regatului cu toate celelalte Puteri sânt dintre cele mai bune, și ne vom da toate silințele ca și în viitor să dezvoltăm aceste bune raporturi și să susținem pacea, pentru care România a contribuit într-o măsură atât de mare. Noule necesități pretind noule reforme, și nu mă îndoiesc, că d-voastră le veți vota acestea, pentru că soarta țării e legată de cea a armatei.

Problemă.

De un timp încoace chestiunea de naționalitate din Ungaria e la ordinea zilei. Îndesev: se discută multă această chestiune și revizuirea ei de publicul maghiar, în adunări în presă și în broșuri. Chemări și nchemări își ridică glasul sau tau condusul în mână și fac felurite propuneri pentru a deslega această chestiune și a o vedea dispărând de pe pământul Ungariei.

Noi suntem în clar cu chestiunea de naționalitate. Stăm pe baze reale, luăm în considerare situația faptică și în conformitate cu aceasta ne-am formulat pretenziunile juste și echitabile. La noi nu există oscilare și combinații fantastice, ci o cale dreaptă, deschisă, fără cotituri și fără ascunzături.

Ungaria e stat poliglot. Aceasta e fapt netăgăduț și pe acest adevăr, se bazează pretenziunile noastre. Ca poporul cel mai numeros după Maghiari, cerem pentru noi și pentru celelalte naționalități *atâtea drepturi câte sunt de lipsă pentru asigurarea deplină a existenței noastre naționale*, pe teren politic, cultural și pe toate celelalte terene ale vieții publice.

Aceasta e dogma noastră sfântă și nestrămutată, care trebuie să o știe și să o urmeze întreg neamul nostru din Ungaria, toate clasele sociale și părinții să o tălmăcescă și înțelegă bătailor lor, cu obligămintul ca și școlăria să tute pe toate căile și cu toate mijloacele legale pentru realizarea ei.

În laia acestei probleme clare, bazata pe realitate, auar cudad le proiecte maghiare pentru rezolvirea chestiunii române, proiecte trase de păr, cari pornind din premise și credințe false ajung tot la concluzii false și greșite. Aproape toți acești aradatori visează un *stat național maghiar*, care însă nu se va putea crea niciodată. Pe această bază greșită proiectele lor și felul de rezolvire cel propun pentru chestiunea română, *toate urmăresc scopul de-a ne contopi, într'un timp mai scurt sau mai lung în națiunea maghiară, pe teren politic, cultural, social etc.* Cu alte cuvinte să ne maghiarizăm. Acest scop îl urmăresc cu divergență de mijloace, de la cei mai orbi și intoleranți șovinști, până la cei mai stămpărați, dacă putem folosi acest ter-

Teatrul Național.

„Domnul Notar” de Octavian Goga.

București 20 Februarie v. 1914

Un succes ca în vremurile eroice ale scenei românești. O sală în delir în mijlocul căreia poetul a scoborât un duh sfânt purificator, — îndrăzneala jertfei — pe care spectatorii n'au mai simțit-o între zidurile Teatrului Național, de mult, de pe vremea teatrului istoric al lui Alexandri. Atunci era mai ușor: era o epocă romantică, o vreme de mai mult avânt, un public mai receptiv pentru emoția, ce se desfăcea din evocarea unui trecut împărătesc, care era trecutul său. Alexandri venia apoi cu faima lui de bard consacrat al unui neam; re zic, de bard al latinității, cu ascendentul lui artistic asupra unui public, care avea inima mai impresionabilă, dar exigențele literare mai moderate.

Azi e mai greu: azi publicul nu se mai mișcă în fața construcțiilor frumoase în care frumusețea este însă retorică, azi trebuie să dai în artă viața reală, viață concentrată, chintesență de viață.

Și vigurosul poet al brazdei, căutându-l durerilor anouime, profetul care înțelege glasul Oltului, a știut să creeze viața, să o aducă pe scenă, furtunată, lipsită de orice retorică inu-

tilă, de ori ce artificiu, genună și brutală ca o stâncă care se rostogolește de pe răpa unui munte la o răspântie de drum de țară.

Domnul Notar ar fi avut succes, chiar dacă ar fi fost mai puțin dramatic, mai puțin real și mai puțin artistic. El cade într'o vreme de surescitare națională și, mai mult de cât atata, într'o vreme când ochi de încredere reciprocă privesc de o parte și de alta a Carpaților. Cu câțiva ani înainte firul vechilor și înălțătoarelor tradiții de religiozitate pentru aceiași cultură, de înțelegere reciprocă, de încredere, parcă se subțieze îngrijitor de mult. Câți-va oameni, puțini de tot, doi trei, dacă nu unul singur, au biruit indolența, au risipit ceața. S'au precipitat apoi fapte: campania peste Dunăre, tratative de împăcare în Ungaria, cu câte-va zile înainte de premiera „Notarului” atentatului de la Dobrița. Ast-fel piesa d-lui Goga a găsit nu numai un teren cultural bine pregătit, nu numai o înțelegere sporită pentru realitatea vieții din Ardeal, dar și o atmosferă de surescitare națională. Se părea că noi din țară, din Capitala Regatului, aveam nevoie de un prilej care să dovedească cât de sinceră și cât de profundă e frământarea noastră.

Și prilejul a fost premiera „Domnului Notar”. Dar a căuta explicația marelui succes a acestei drame numai în această atmosferă, sau în prestigiul de mare poet pe care îl are la noi Goga, devenit o figură populară și

lubită — este a-l jigni și a umbri marelui său talent dramatic.

„Domnul Notar” este o lucrare viguroasă, al cărei drept la succes și la viață stă în însăși factura ei interioră. Și a fost un mare noroc pentru prima noastră scenă, că după ce dramaturgii bucureșteni încercaseră să ne prezinte cu mai mult ori mai puțin succes lucrări în genul teatrului modern ultra-rafinat, sau feerilor fantastice de o sinceritate îndolcăită, — un viguros și un primitiv deschide porțile și ferestrele și aduce pe această scenă un aer mai nou, mai tare, mai înviorător.

Inchegarea e simplă. Într'un cerc electoral, Lunca, e atotputernic notarul Văleanu, funcționar energetic, rezultatul fericit al biruinței ideii de stat maghiar. E în ajunul alegerii de deputat. Candidatul guvernamental Blezu descinde în casa notarului, cu care pun la cale pregătirea electorală: jandarmi, bani teroare.

Socrul notarului Nicolae Borza simbolul unui neam de plugari și păstori, cu rădăcini adânci până în stânca de sub țerna pe care o scurmă plugul, intră în conflict cu reprezentantul administratiei, care pe lângă că e un dezrădăcinat e și un odios ginere și odios bărbat. În actul al II-lea îl găsim pe Dl. notar în casa amantei sale Ottilia Sfetescu, o dezrădăcinată și ea, care aduce în Lunca o notă de mahalagism bucureștean. Nicolae Borza are prilejul să se convingă de toată ticloșia ginerelui său. Acți-

unea acestui act foarte lent și slabă la început se precipită prin năvala în curtea casei în care se găsea notarul a sătenilor care manifestează cu cântece și strigăte. Preotul e în fruntea lor în rolul de moderator energetic. Actul se sfârșește cu ciocnirea violentă dintre jandarmi și manifestați.

În actul al III-lea conflictul social se cristalizează în conflictul familial din casa notarului Văleanu. Ana, nevastă sa își adună lucrurile pentru a se reintoarce la tatăl său. Mitrui pristavul satului, amărât, ros de lunga lui revoluție conștientă, cere vechi notarului să plece și să lasă cărja pristavească, în signa slujbei lui de 14 ani. Preotul Nicolae, solum de revoltă și durere a sătenilor, vine să i spuie lui Văleanu că după sângele ce-a curse, el, notarul, nu mai poate rămânea în Lunca. Ciocnirea dintre Notar și Preot dramatică ea nu rezolvă conflictul ci pregătește numai această rezolvire. Preotul e svârșit afară și o nouă ciocnire apare — zguduitoare și definitivă — pe scenă: aceea dintre Notarul Văleanu și socrusău Nicolae Borza. — Aceasta cere înapoi lui ginerii-său zestrea Anei, banii prinși din moșia vândută. Văleanu răspunde cu dispreț și insulte. Tot ce e mai curat în sufletul lui Borza e înproșcat cu noroi de gura de hienă întărită a lui Văleanu. În sunetul clopotelor dela biserică el țipă: „*Îmi bat joc de Dumnezeu! vostru, nu este Dumnezeu!*” și se aruncă ca un lunatec cu cravașa asupra candelei și icoanei sfântului Nicolae, din colțul casei, așa

de scump și așa de mângâietor pentru niferita Ana. O putere de răzbuțtor apocaliptic se trezește atunci în bătrânul Borza care apucă gătu! Notarului și-l sugrumă. Preotul și sătenii intră și sunt o clipă martorii acestei scene de desnodământ.

Astfel drama înfățișează conflictul dintre doi oameni: Notarul și Moș Nicolae Borza, — simbolul tuturor conflictelor și sinteza tuturor contrastelor care se pot întâlni în Ardealul românesc. Contrastul dintre două generații și două categorii sociale: una simplă patriarhală, muncitoare și credincioasă; alta a aventurierilor cinici, a rezidului orașelor, a tuturor ticăciștilor. Contrastul dintre două mentalități: una ieșită din citirea ceasloavelor, alta făurită la școala de notari din Pesta. Contrastul în sfârșit dintre două neamuri: fiindcă în d-nitiv notarul Văleanu și candidatul guvernamental Blezu de și cu nume românesc și sânge românesc sunt totuși produsul, u-nealta și reprezentanți „*coloniști*”.

Conflictul se înnoadă astfel între două tabere: în fruntea fireării stă eroul principal, eroul reprezentativ. De o parte Notarul cu candidatul Blezu cu jandarmii, cu Ottilia de alta moș Nicolae Borza, Preotul Nicoraș, Ana, Lina, Todereș satul întreg. — Iar între ei șovăind o clipă, constrâns de legitismul cuvîntului lui în îndeplinirea slujbei modificată de durerea mută ce-l roade: Mitrui Pristavul. — El vede că e de rău Notarul, dar nu poate face nimic: „*Ce să fac slujba mea!*” e

min. De la secretarul EMKEI, Sándor Iósef, care vorbind de tratative cu România, a declarat că el, conform poziției sale nu poate recunoaște naționalității, ci numai stat național maghiar și până la — ministrul Tisza.

Mergem deci pe două căi deosebite, cari nu se pot întâlni nici odată cât timp Ungaria e dominată de curentul și sistemul reacționar, exclusivist și intolerant oligarhic și care are ca singură țintă: *maghiarizarea*.

Cei ce se abat de la aceasta cale, sunt abia câțiva inși, ca nește profesii ai viltorului. Zilele acestea au apărut două publicații de felul acesta, de diferite direcții, pe cari după cele amintite mai sus, le remarcăm aci fără comentariu.

Chestia de naționalitate.

Am anunțat ieri, că Dr. Ajtay Iósef a cuprins în o broșură, cu titlul de mai sus, rezultatul anchetelor făcute în chestia de naționalitate de către »Societatea maghiară pentru științele sociale.«

Rezultatul se mișcă în cadrele schițate mai sus și culminează în tendința și scopul de maghiarizare. Nu mai favorizând și întărind pretotdeauna elementul maghiar și împiedecând în progres și dezvoltare naționalităților, crede Ajtay că se poate rezolvi chestiunea.

Iată câteva propuneri concrete scoase din cuprinsul broșurii:

»În ținuturile naționaliste trebuie zădărnicită încheierea de grupuri pe baze de naționalitate, prin mijloace economice și culturale și prin colonizări în stil mare și cu scop bine precizat Orașele maghiare din ținuturile de naționalitate trebuie dezvoltate puternic. În astfel de ținuturi să se aplice funcționarii maghiari, cari să fie bine dotați. Să se stabilească preparandurile, să fie controlați învățătorii de naționalitate și în ținuturile naționaliste să se deschidă școlile de stat. Dar în ținuturile de naționalitate înapoiate să nu se ridice școlile medii, căci de aici ies agitatorii naționaliști.«

Creдем, că e suficient din absurditățile broșurii.

Pentru țărani.

Judele în retragere de la curtea de apel, Lengyel înre a înaintat zilele aceste la comisia administrativă a județului Hajdu (Debrețin) un proiect, în care solicită reformele agrare și cere împărțirea latifundiilor și moșiilor de mână moartă.

Propunerile sunt motivate pe larg. Se arată mizeria economică din țară și se accentuează, că învingerile popoarelor din Balcani sunt preludiul dizolvării monarhiei. Interesul Ungariei este să pacifice naționalitățile, implinindu-le toate pretențiile juste.

Situația din țară nu se poate îmbunătăți, decât prin împărțirea latifundiilor și pecificarea naționalităților. Trebuie să dispară toate gravaminele popoarelor. —

durerosul refren al frământărilor lui. — El vede că oamenii au dreptate chiar când îl bărbănesc ori batjocoresc, dar nici nu se revoltă, nici nu trece de partea lor: »slujba mea ce să fac«. El cântă în strună fără convingere când notarul injuriază satul: »Proști, mărița, ce știți ei, ia oameni proști.« Cu o clipă înainte de a se rezolva conflictul principal se rezolvă și conflictul din propriul suflet al lui Mitruț: el lasă căruja de pristav și pleacă »în țară« —

Domnului Goga i s'a întâmplat ceea ce se întâmplă adesea în artă: a izbutit să dea cea mai intensă viață și cel mai precis contur unui alt erou decât eroului principal: lui Mitruț în cazul de față. Iar d-l I. Brezeanu, care e un artist nepretuit, mult mai trare de cât consacrarea ce i s'a acordat până acum, a dat acestui erou un relief, o aureolă c-re-l va face să intre în galeria creațiilor sale celor mari.

Domnul Goga, făcând abstracție de traducerile din ungurește, este un neofit al teatrului. Totuși el a știut să dirijeze acțiunea dramei sale cu măiestrie, dacă nu chiar desăvârșit. Ast-fel actual întâi servește la prezentarea personajilor și schițarea conflictului. Actual al II-lea aduce ceva nou din punct de vedere pur teatral și scenic: un efect de masă, — manifestăția satului — și reprezintă și punctul culminant al acțiunii. Actual al treilea este în sfârșit actual desnodământului justițiar.

Un singur episod nu se pare că

Mirare, că ziarele maghiare nu-l numesc nebul pe Lengyel, ca odinioară pe Mocsáry Lajos. (sm.)

Pregătirile de războiu ale Rusiei.

Ingrijorarea pressei germane.

Ziarele germane se ocupă pe larg cu pregătirile războinice ale Rusiei.

»Germania« organul partidului catolic din centru, scrie următoarele: Rusia, sub presiunile Franței, își termină grabnic și în tână pregătirile sale în potriua Germaniei. Rusia concentrează trupe la granița de vest. Armata rusă face manevre importante, pe cari Rusia caută se le mascheze prin faptul că trupele din regiunea Vistulei nu iau parte la ele. Se pare că și Franța se pregătește paralel cu Rusia. Partidul războinic din Franța s'a apucat de muncă fără a ține seamă de primejdia ce amenință situația internațională. Este în interesul Germaniei să urmărească aceste împrejurări cu cea mai mare atențiune.

Oficiul »Kölnische Zeitung« scrie: Până mai acum doi ani, Germania era temută. Astăzi încă chiar și rușii recunosc că Rusia se pregătește în potriua Germaniei.

Radicalul »Morgenpost« scrie că declarațiune oficiului »Kölnische Zeitung« și ultimul discurs rostit de ministrul armatei teritoriale ungare în cameră sunt indicii că tensiunea dintre cele două mari puteri din centrul Europei sporește. Ce scopuri urmărim? Vom oare să pregătim opinia publică în vederea unui război contra Rusiei. Vom începe noi război, înainte ca Rusia să își fi terminat pregătirile?

Confirmarea pregătirilor.

În cercurile berlineze inițiate se confirmă că Rusia face mari pregătiri împotriva Germaniei. Guvernul rus proiectează înființarea a 10 regimente noi. Proiectul relativ la dislocarea acestor regimente dovedește că ele se vor întregi în mare parte împotriva Germaniei.

Schimbările ce se proiectează în diplomația rusă se așteaptă la Berlin cu un viu interes. Părerea generală e că după dimisiia actualului ministru de externe Sasanow, influența partidului războinic din Rusia se va întări foarte mult. Se dă ca sigur că urmașul lui Sasanow va fi Hartwig, actualul ministru rus din Belgrad, a cărui politică războinică e de-a-juns cunoscută.

Atitudinea Monarhiei.

La ministerul de externe din Viena se declară că știrile publicate în »Kölnische Zeitung« nu sunt atât de neliniștitoare și nici așa de serioase precum s-a crezut în primul moment Monarhia e exact (?) informată asupra pregătirilor Rusiei. În consecință, gu-

vernul a luat toate măsurile necesare, chestia războiului însă nu e de actualitate.

În jurul atentatului din Dobrița.

Continuarea cercetărilor în România.

București 6 Martie v. 1914.

În urma constatărilor făcute de poliția bucureșteană, că stam-pila și pielea de leopard, folosite de Kataroff la ambalajul mașinei infernale, au fost comandate și cumpărate în București, poliția caută acum să afle dacă mașina a fost făcută sau nu în București.

În scopul acesta autoritățile au luat măsuri foarte întinse să urmărească pe toți indivizii, cari au venit în contact în ultimele săptămâni cu Kataroff și pe toate persoanele bănuitoare, cari au trecut prin București în acest interval. Cercetările aceste vor duce desigur la un oareșare rezultat, dat fiind că despre unele persoane suspecte, cari au venit în contact cu Kataroff în ultimele săptămâni, poliția a reușit deja să adune un material de informațiuni, care promite să ducă la unele interesante descoperiri.

Unde a fost fabricată bomba.

Asupra acestei chestiuni poliția încă nu și-a putut formula o părere definitivă. În public circulă în schimb fel de fel de combinațiuni. Se spune între altele, că atentatorul Kataroff și-ar fi procurat bomba pe timpul campaniei armatei române în Bulgaria dela secția aviativă a armatei, căreia s'au pus la dispoziție mai multe bombe. Se mai spune, că poliția ar avea cunoștință că nu de mult Kataroff ar fi stat în legături cu un lucrător dela arsenalul armatei, iar alții sunt de părere, că Kataroff, având legături întinse cu Rușii cari locuiesc în cartierul Lipovenilor, și-ar fi procurat bomba prin intermediul acestora din Rusia. Se știe anume, că birarii lipoveni trec de mai multeori pe an în Rusia, ca să-și cumpere cai.

Fără îndoială, că poliția bucureșteană cercetează în toate direcțiile pentru a erua persoanele, cu cari Kataroff a stat în legături. Deocamdată se așteaptă din Budapesta rezultatul analizei chimice asupra explozibilului, cu care mașina era confecționată. Dar și fără a cunoaște încă rezultatul analizei poliția inclină a crede, că mașina infernală conținea o însemnată cantitate de »ecrasit«, unul din cele mai puternice explozibile. În București Kataroff nu putea să confecționeze teribila lui bombă, pentru simplul motiv că nu avea de unde să-și procure materialele explozibile de o atât de mare putere. Singurul loc, e pirotecnița armatei, unde se află depozite de explozibile de natura aceasta dar, cercetările foarte minuțioase, făcute de autorități, dovedesc că nici Kataroff nici mai puțin Kirilov nu s'au dus vreodată pela pirotecnie și nici nu au avut contact cu vre-unul din lucrătorii acestei stabiliment.

De altfel, la Pirotecnie, nu se află de cât anume specialități de explozibile, d n cari nu putea fi confecționată bomba dela Debrețin. Ca să-și procure din streinătate asemenea materiale, Kataroff nu putea pentru că nu se dă la particulari în cantități mai în semnate și pentru că s'ar fi aflat repede de comenzile lui.

De aceea stabilit rămâne aproape fără nici o îndoială că Kataroff a primit bomba degata, din afară. Aceasta este mijlocul cel mai ușor, și mai puțin periculos, prin care Kataroff putea intra în posesiunea mașinei infernale și deci aceasta este și cel mai probabil.

Pe unde s'a refugiat Kataroff.

Din cercetările mai nouă ale poliției devine tot mai verosimilă versiunea, că atentatorul s'au refugiat în Basarabia luând trenul de Galați, iar aici intrerupând călătoria s'au urcat a a de-a ză dimineața în trenul de Oancea.

Un fapt care îndreptățește mult bănuială, că Kataroff, a luat drumul Oancei, pentru a se strecura pe aci în Basarabia pe la Cahul, este și informațiunile primite de poliție, că dispărutul, avea în Oancea un bun prieten Acest prieten a fost adus eri la poliția din Galați spre cercetare.

Kataroff de altfel cunoștea bine Oancea și Cahulul și avea chiar la acest din urmă orașel, cunoștințe printre funcționarii de poliție.

Alte amănunte.

Poliția a mai constatat, că Kataroff a avut în București relații cu o unguroaică numită Keleti Mariska. Această constatare are într-o atâtă în portanță, fiindcă se presupune că această femeie a scris scrisoarea în limba maghiară, care a fost trimisă din Cernăuți episcopului Miklossy. Despre această femeie s-a constatat, că terminase în Ungaria patru clase civile și că scria frumos și vorbea ungurește. Făcându-se cercetări la locuința acestei femei, s-a constatat că Keleti Mariska a dispărut de vre-o patru săptămâni din București, fără a se ști că unde.

— Ziarul »Bassarabscaja Jipin«, care apare în Kiev aduce știrea, că în 19 Febr. st. v. Kataroff a fost arestat în Kiev. Știrea aceasta n-a fost însă, confirmată până acum.

Kataroff și atentatul de pe Tâmpa.

»Brasoi Lapok« de astăzi ne surprinde cu știrea, că Kataroff a săvârșit atentatul și în contra monumentului milenar de pe Tâmpa. Din cele relatate de surata brașoveană reținem următoarele amănunte:

Poliția de graniță din Predeal, se spune, ar fi stabilit, că atentatorul Kataroff a onorat anul trecut și Brașovul cu prezența sa și anume în timpul dela 30 Maiu — 6 Iunie, dela 3 Sept. până la 4 Sept. și în aceiași lună dela 21—23 Sept.

Ultima dată a descins în otelul Grand împreună cu un anumit Eliad Cotofan, care însă se spune — că n-ar fi fost altul decât însuși Kiriloff. Pe baza constatărilor făcute de poliția de graniță, poliția din Brașov a făcut eri o anchetă la otelul »Grand«, în a cărui registru de oaspeți s'a aflat într-adevăr introdus numele lui Cotofan și a soțului său Katanan, cari, după spusele pro-

prietarului otelului, voniseră la Brașov ca să aranjeze o luptă de box. Arătându-se personalului otelului Grand fotografiile lui Kataroff și Kiriloff, acesta ar fi recunoscut în ele pe oaspeții din luna Septembrie Cotofan și Katanan.

În fatul că acești doi oaspeți faimoși au părăsit în 26 Septembrie otelul iar de altăparte că în 27 Septembrie seara s'a întâmplat atentatul asupra monumentului de pe Tâmpa, poliția deduce, că Kataroff și Kiriloff sunt și atentatorii la monumentul milenar.

Poliția a mai constatat pe baza fașiunilor personalului otelului, că Cotofan și Kătășan au fost vizitați în timpul șederii lor la otel în mai multe rânduri de boxistul român Argăseală, care tocmai pe timpul aceia sosise la Brașov din America. Modul cu prezentă »Brasoi Lapok« vizitele d-lui Argăseală din otelul »Grand«, face impresia că și pe boxistul Argăseală l-ar aduce bucurios în legătură cu atentatul. Destul că poliția din Brașov a reluat acum pe baza acestor destăinuri frul cercetărilor după autorii atentatului de pe Tâmpa.

Dăm aceste știri cam ciudate cu rezerva cuvenită, lăsând răspunderea în cărua lui »Brasoi Lapok«. Se prea poate, ca Kataroff să fi petrecut de fapt în Brașov, dar a deduce numai pe baza acestui fapt, că el ar fi comis și atentatul asupra monumentului de pe Tâmpa ne pare cam — riscat. A prezența însă și pe boxistul Argăseală ca implicat în acest atentat este de-a dreptul ridicol.

Atentatul din Fiume.

Bomba aruncată de lucrătorul italian Bellellin în grădina palatului guvernului din Fiume a scos din nou la iveală antagonismul între populațiunea italiană din Fiume și autoritățile maghiare. Ziarele italiene atacă cu vehemență poliția de graniță a maghiară afirmând că nu Bellellin este adevăratul inovat ci el este unelita poliției de graniță. Atentatul — spun aceste foi — a fost înscenat — cu scopul ca guvernul să aibă un titlu de drept pentru a instala în Fiume poliția de graniță. În consecință șeful partidului autonom din Fiume Zaneia Richard, a adresat eri contelui Tisza o telegramă mai lungă, ca să delege pentru Fiume o altă comisiune de investigație, căci autoritățile din Fiume sunt preocupate.

Despre cercetările în curgere se mai comunică din Fiume următoarele amănunte: Poliția a mai arestat pe vânătorul de înghețată Umile Pascal, care a depus că Bellelli i-a oferit 300 cor, pentruca să arunce bomba. El însă n'a primit acest ofert.

Tot din Fiume se anunță, că poliției i-ar fi reușit să stabilească, că autorul moral al atentatului este fostul ajutor de primar al orașului Fiume, Iclilio Bacich. Acesta fusese expulzat de pe teritoriul orașului din cauza agitațiilor sale în contra statului și s'a stabilit ca avocat în Ancona. Atentatorul arestat Bellelli este deasemenea din Ancona și se spune, că înainte de săvârșirea atentatului a fost în Ancona.

nu se leagă organic cu desfășurarea acestei acțiuni: dragostea Notarului Văleanu cu Otilia din Spini. Notarul este firește un ticălos și aceasta rezultă cu prisosință din restul acțiunii. Vieța lui de familie nu există și singurul lui motiv pentru care s'a însurat a fost banii lui moș Nicolae Borza și »partidul« pe care acesta îl avea în sat. Nu mai era nevoie să se demonstreze și să se documenteze ticăloșia lui și prezentând legăturile lui cu Otilia. Episodul acesta face ca sătenii manifestanți în frunte cu popa să se strângă în curtea unei ibovnice de notar — ceea ce este de un realism exagerat. Episodul acesta ne obligă să msluim pe această Otilie anodină, fostă camerieră la București, care știe de »Flora«, de Costică, de madam Popescu, de »femeie onestă« și zice iubitelui ei — notarul — »pisule«. E un personajiu nelalocul lui în dramă. Și dacă d-l Goga a vrut să alătore în Lunca ceea ce e mai ticălos la Pesta cu ceea ce e mai disgrafios la București — încercarea a trecut peste mijloacele ce-i stăteau la dispoziție. Nu-a făcut impresia că d-sa a dorit cu ori ce preț să facă un rol în piesa sa doamnei Ciucurescu (care excelează în redarea personajilor de acest fel) și să lege teatrul său de teatrul lui Caragiale. Obsesiunea celui mai mare autor dramatic al nostru pare că l'a stăpânit și pe d-l Delavrancea, în al său Hagi-Tudose. Ea nu-l cruță nici pe d-l Goga. Domnia-sa nu trebuie să uite însă că sunt metale care nu se pot amalgama și că însuși marele Ca-

ragiale a scris »Năpasta« într'un fel care nici nu te face să bănuiești că el a scris vreodată »Noaptea furtunoasă«. Noroc că d-na Ciucurescu joacă așa de bine în cât poate să salveze un rol îngrat și un personajiu nelalocul lui.

Celelalte personajii apar armonice create, consecvențe cu ele însăși și cu condițiunile în care se petrece acțiunea. Moș Nicolae Borza e un patriarh în care iubirea de păământ e o funcție organică. El simte cum se uscă, cum plere ca un stejar căruia i-ai tăia rădăcinile, atunci când gineri su li vinde moșia. Un erou care aduce pe scenă un suflet de baladă, de epopee, atunci când povestește cu adorabila și mărărea lui naivitate de lupta de la Solferino și pacea de la Villa Franca. Naționalismul lui nu e o etichetă tri coloră ci un simțământ viguros, adânc, misterios și complet în care iubirea de păământ, simțul de familie, caviința, respectul pentru lucrul făgăduit, reminenșența din ceaslov ca și reminenșența din război — se amestecă într'o sinteză rară.

Domnul Petrescu, care a susținut acest rol, a știut să fie la înălțimea lui și a biruit toate greutățile, — fiindcă e necontestat un rol foarte greu.

Notarul Văleanu e tocmai antipodul lui Moș Nicolae Borza: aventurierul de pretutindeni, pripășit într'un sat, lacom, cinic — fără nici un zeu afară de acela al banului care dă plăcere — fără nici o ambiție, afară de

aceea a poverirei. El nu e ticălos, fiindcă-i diseiplinat, fiindcă ar crede în idela de stat, fiindcă ar fi loial. Nu. Atunci el ar fi un erou, dacă nu simpatic, poate vrednic de compătimire. Nu, ci el ospătează pe Blezu, terorizează și omoră cu jandarmii pe sătenii pentru o notă bună de la Pesta, care poate însemna pentru el o mai mare siguranță a banului și plăcerilor de azi și de mâine. Contrariat de rezistență, de nelzândă el devine hienă furioasă, intră într'o s'care de escitabilitate care contrastează cu cinismul lui prudent și sigur de el însuși. Și aceasta e peirea lui.

D-l Bulfinski a pătruns rolul, l'a jucat cu convingere, cu o verosimilitate rară. El a știut să-și compoe o mască, care plus plătia, jambirele, pelerina, cravașa, îl dădeau un aer firesc, degajat de ori ce stângăcie sau convenționalism efect. — Scena morței de un remarcabil efect dramatic, a fost studiată cu îngrijire și redată fără tremolo, scurt, zguduitor.

Candidatul Blezu e secătura dela Pesta, a cărui filozofie politică este »Poporul — poporul — să se facă curuzul, asta-i mă înțelegi, poporul — Săpisti«. D-l Dușulescu a fost foarte conștient și nu putem să-i facem nici o învinuire, socotim însă că d-l Belcot ar fi fost mai indicat pentru acest rol, în care goliciunea inimii și a capului îmbracă o notă de ridicul, pe care d-l Belcot o redă în totdeauna cu o rară măestrie.

Preotul Nicoară demn și măsurat,

îmbibat în că de retorica discursurilor, de reminenșențele latinești, pe care le plasează în cuvântările sale, a găsit cel mai nimerit interpret în d-l Zaharia Eărsan.

Eroli secundari foarte bine conturați și ei: Toderăș (d-l C. Ciprian), Ana nevasta notarului (d-na Luca), Lina (d-șoara Sonia) se imbinau armonice, dar cu personalitatea lor bine distinctă, logic construită, în acțiunea generală.

Mai puțin izbutită silueta cărciumarului Caiafa, în care d-l Mihalescu n'a putut fi la înălțimea altor creațiuni ale sale.

În general piesa a fost bine studiată și impresia de ansamblu s'a resințit de acest studiu conștient și ca și de buna distribuție a rolurilor.

Impresia de viață a fost astfel desăvârșită. »Domnul Notar« consacra pe d-l Goga ca dramaturg. Talentul lui de mare artist a îmbrăcat într'o limbă și un stil nou, cald și pitoresc o lucrare de factură viguroasă și sobră — de un realism zguduitor, de observație fină și justă.

Puterea aceasta de a observa, de a reține particularitățile psihologice ale poporului este una dintre cele mai mari și mai prețioase însușiri ale d-lui Goga. Și dacă am repetat de atâtea ori că »Domnul Notar« dă o impresie desăvârșită de verosimilitate și realism, apoi aceasta se datorește nu numai acțiunii, ci și justetei cu care d-l Goga face să gândească și să vorbească personajii sale. Din acest punct de vedere s-ar putea face o analiză specială

Biblioteca populară a „Asociațiunii“.

Părintele Octavian Popa cere în ambele publicații actuale ale Asociațiunii: »Transilvania« și »Biblioteca populară« să fie înlocuite cu o foaie pentru popor. D-l Octavian Popa se pare că a uitat de »Tara noastră«, foaia pentru popor a Asociațiunii, care după un an de existență a dispărut în lipsă de abonați. Asociațiunea nu poate face politică, iar țărani cereau să se scrie în foaie și ce fac deputații în dietă. Nu sunt strein de ideea unei foi populare a Asociațiunii, dar cred că țărâșimea noastră nu simte încă nevoia unei foi culturale și economice. O asemenea foaie presupune o propagandă culturală mai intensivă și o educație mai îngrijită, care să obișnuiască pe cetitorii țărani a și pune în practică cele cetite.

Dar înființarea acestei foi populare nu cere de loc desființarea publicațiilor existente. »Transilvania« se adresează cărturarilor și așa cum e astăzi, cred că e necesară. Numărul membrilor fondatori, pe viață și ordinari, dacă n'ar primi nimic în schimbul taxei, de sigur ar scădea. Părintele Popa s'ar mulțumi cu foaia populară?

»Biblioteca populară« vrea să dea o cultură sistematică țărâșimii. Cultură pe care din foi nu o poate dobândi. Am scris principiile, cari m-au călăuzit la redactarea »bibliotecii populare« în atâtea rânduri. Ași dori să aflu acum ce părere au țărani despre cărțile ce li-se trimit. Agenturile vor primi în curând o circulară, în care li-se vor cere lămuriri. Dar nici discuția în presă cred că nu e inutilă. Existența și răspândirea acestei Bibliotecii populare cred că e o problemă, căreia merită să i-se dele toată atenția. La Rutenii mai înapoiați decât noi, de ce s'a putut răspândi o asemenea Bibliotecă, având zeci de mii de abonați? Că toate broșurile din Biblioteca Asociațiunii nu sunt bune, o știu. Ași dori, însă, să se arate: de ce nu sunt bune? și să nu se recomande altele? Numai lucrând mai mulți împreună și controlându-ne munca, vom reuși să o desăvârșim. Preoții și învățătorii sunt chemați să dea centrului această mână de ajutor. Chestiunea bibliotecii populare s'a discutat și la adunarea generală din Orăștie, dar s'au spus numai generalități, fără să se stăruie asupra chestiunii principale: de ce nu se poate răspândi Biblioteca? Sunt țărani, cărturarii dela sate sau broșurile de vină? Ce ar trebui făcut, ca să se îndrepte greșelile?

Ași dori foarte mult să răspundă cât mai mulți la aceste întrebări, mai sunt o mulțime de chestiuni în legătură cu publicațiunile Asociațiunii, pe cari le voi pune altădată în discuție.

Oct. C. Tăslăuanu,
redactorul Bibliotecii populare.

acstei drame. Iată de pildă ce crede poporul despre dreptate și despre împărat: »Ce dreptate mă Cirmoiaș, că dreptatea i la împăratul. Da el: Acolo să se ducă, mă, să i spue vorbă oarză-nă, că el săracu' nu știe, mă, că-i bătrân și bea cafea acolo la casa lui... și-i poartă cu minciună mă«. E în pasagiul acesta într-o formă simplă, naivă, sacadată ca tot felul de a vorbi al poporului, un adevăr politic, o observație de drept constituțional, un document de psihologie socială. Sticliri de acestea sunt în fiecare pagină: extrageți rolul lui Mitruc și veți scrie schema unui tratat de psihologie socială a poporului român.

»Dacă nu vreau, Domnule, că nu-și lasă legea, să-i ajungă blăstămul să nu le putrezească oasele în copârșeu«. Și așa mai departe psihologia femeilor din sat, portretul lui badea Nicolae Borza — în fraze scurte și sacadate cu intreruperi, reticente, paranteze, real și verosimil ca la nici un alt scriitor.

Toate acestea merg drept la inimă. Adăogați dramatismul zguduitor al acțiunii, factura viguroasă, suflul de bună și veche tradiție care covârșeste miazmele ce încearcă a înăbuși o viață de muncă și cuvânt. Adăogați o montare foarte îngrijită, un studiu serios, destul element spectaculos, adăogați iubirea noastră pentru Goga și suferința din atmosferă — și veți înțelege de ce publicul nu se mai putea despărți de autor și-l chema și rechemă după fiecare act.

G. Ionescu Șișești.

ȘTIRI.

— 22 Februarie 1914.

Operația reginei Elisabeta a României. »Agenția Română« comunică, că M. Sa regina Elisabeta recăpătându-și vederea ochiului stâng în urma operațiunii făcute de către d-l Dr. Landolt, medicul parizian a operat alaltaeri și ochiul drept al Suveranei. Această operațiune încă a fost făcută în cele mai bune condițiuni și a reușit perfect.

† **Anton Carp.** Din București primim știrea, că eri înainte de prânz a încetat din viață **Anton Carp**, guvernorul Băncii Naționale Române, unul dintre fruntașii partidului liberal. Se vorbește, că urmașul lui va fi actualul ministru de justiție d-l **Victor Antonescu**, care înainte de a lua asupra-și conducerea acestui departament, fusese director al Băncii Naționale.

Nou sistem de aeroplane. Din Paris se anunță: Inginerul Eiffel a construit un nou fel de aeroplan, menit a servi pentru aprovizionarea cetăților și orașelor impresurate. Aeroplanul poate transporta 600 chilograme de alimente, ce ajunge pentru aprovizionarea zilnică a unei garnizoane de 1000 soldați. Câteva aeroplane de felul acesta, făcând mai multe curse pe zi, ar putea alimenta Parisul.

Decorarea suveranilor Greciei. Monitorul oficial din București publică decretul, prin care se acordă regelui și principelui moștenitorilor din Grecia dreptul de a purta medalia »Virtutea militară de aur, de războiu«.

Un rege — pilot. După cum se anunță din Paris, regele Albert al Belgiei, — după ce se va restabili complet de urmările accidentului suferit săptămânile trecute cu prilejul căderii sale la călărit — va pleca în Franța, ca să-și continue exercițiile aviatice, începute în Belgia. Regele nu se va înapoia la Bruxelles, până când nu-și va lua brevetul de pilot militar.

Convocare. Membrii »Societății meseriașilor din Blaj« și toți cari se interesează de societate sunt invitați la a XI-a adunare generală ordinară, ce se va ținea Duminică în 8 Martie n. 1914 la 3 oare d. a. în localul casei române din Blaj.

Boicot contra Albanezilor. Din Cetinje sosește știrea, că în Muntenegru s-a pornit o vîie mișcare pentru boicotarea Albanezilor de acolo. Ministrul de interne s-a văzut silit să dea un ordin pentru încetarea boicotului. În Cetinje, mai ales, se observă o mare ură contra Albaniei

Nasul Giocondei — fals. Acum când după atâtea căutări, cari păreau zadarnice, Gioconda și a reluat locul de unde fusese furată, — începe a se lăși un nou svon despre celebrul tablou. E vorba că »nasul i-ar fi fals«. Vestitul pictor Daubigny, pe când era încă tânăr, studia operele lui Leonardo, care după cum se știe, e și autorul celebrului tablou Mona Lisa. În decursul examinării tabloului din chestie, s'a întâmplat, că nasul Giocondei a fost puțin vățâmat, așa că Daubigny a fost silit să-i repare vârful nasului, ceea ce i-a și succedat.

128 soldați bulgari — neîngropați. Se anunță din Sofia, că pe teritoriul sârbesc, lângă Caribrod, au rămas neîngropate cadavrele a 128 soldați bulgari, morți încă pe timpul războiului, în luna Iunie. Autoritățile sârbești n-au voit să îngroape aceste cadavre și nici particularilor nu le-a permis să le așeze în pământ. Cazul a fost aflat de către guvernul bulgar numai zilele trecute, când apoi, prin o intervenție energetică, a făcut ca autoritățile din Caribrod să îngroape în o groapă comună cele 128 de cadavre.

În jurul dispariției testamentului lui Rampolla. Se bănuia după moartea cardinului Rampolla că camerierul acestuia ar fi fost pus la cale să fure testamentul decedatului. De atunci camerierul se află în arestul poliției din Roma, iar alaltaeri a avut loc o perchiziție la locuința dânsului, unde — cu toată plângerea camerierului că fiind bătrân și neputându-și găsi astiel un alt serviciu, va fi condamnat să piară de foame — s-au găsit 700 lire în aur și un libel de depunere în valoare de 5000 lire. Întrebat de unde are acești bani, deținutul a răspuns că i-a primit dela rudeniile decedatului, cari știau că Rampolla nu va lăsa nimie credinciosului său camerier. Intre alte lucruri au mai fost găsite o mulțime de scrisori și documente, unele scrise chiar de mâna cardinalului Rampolla.

Știri mărunte. Din Petersburg se anunță: Alaltaeri a avut loc o puternică explozie la o fabrică de spirit din Tula. Întreagă clădirea de 3 etaje, împreună cu mașinările a fost nimicită. Directorul și secretarul fabricii au fost omorâți; au ars 130.600 litri de spirit.

— Din Roma se anunță: Nume roase levine s-au prăbușit de pe Alpi, pricinuid multe stricăciuni. Șapte sate aproape de Cunea au fost pe jumătate îngroapate.

— Alaltaeri — după cum se anunță din Constantinopol — a avut loc căsătoria lui Enver-pașa cu sultana Nadie. Generalul german Limann von Sander a trimis, din încredințarea împăratului Wilhelm, un valoros dar de nunță tinerei perechi.

De arândat o moșie de 229 jugăre în hotarul Turdei, din 1-a Aprilie 1914 pe mai mulți ani. Informațiunii sunt a se lua în cancelaria advocației la d-lui Dr. Octavian Rusu în Sibiu, la Albina. Moșia constă din pământ arător, fână și pășune. 2—2

Din Brașov și Tara-Bârsei.

Concert bisericesc. În biserica evanghelică din Groaveri va avea loc Joi în 12 Martie n. un concert bisericesc cu concursul directorului de muzică Lassel, a corului elevilor ca și a violinstului Heinrich Linz. La organe va cânta tânărul organist Adolf Weiss jun. Programul e compus din piese de

Chestiunea românească în cameră.

— Scrisoare expres —

Budapesta, 6 Martie.

Ca completare a raportului meu telefonic Vă comunic în estrea conținutul vorbirilor rostite în ședința de azi:

Dep. Dr. Mihali și-a introdus discursul cu constatarea de ordin principial, că partidul național român a avut în totdeauna în vedere interesele țării și ale monarhiei. Partidul național s'a luptat în trecut în spirit constituțional și cu arme legale și cu aceleași mijloace se va lupta și în viitor cu scopul de-a asigura interesele poporului român. În continuarea oratorului constată că partidul național a onorat întotdeauna în modul cel mai loial încercările din trecut ale bărbatilor de stat maghiari pentru a se ajunge la o înțelegere și face istoricul acestor tratative cu fostii miniștri **Bánffy** (1894), **Hieronymi** (1897) și **Wekerle** (1906), cari însă n-au dus la nici un rezultat.

A patra încercare făcută a fost când cu venirea la putere a guvernului **Khuen-Hedervary**, când ni s'a pus în vedere o politică a naționalității în stil mare. Dar când Românii s'au ales din alegerile efuluite sub acest guvern cu 5 deputați, nu s'a mai amintit cu nici o vorbă de această politică: *honores mutant mores!*

Afar de aceste tratative oficiale s'a pus în corespondență cu partidul nostru ca *partid politic* și partidul independent (scrisoarea lui Kossuth adresată în 22 Decembrie 1909 dep. Mihali) recunoscându-i-se existența și organizarea în partid. Cu atât mai mult este acum surprins oratorul, că astăzi partidul independent s'a pus pe un alt punct de vedere.

În ce privește tratativele recente cu contele Tisza, aceste au urmat pe baze mai pozitive. Delegații comitetului partidului național au declarat lui Tisza la începutul tratativelor a priori, că doresc ca să se elimineze din tratative toate interesele de persoane și partid și ca să se accepte ca bază a tratativelor exclusiv interesele obiective publice. Prim ministrul Tisza a expus în cameră în mod precis și loial decursul tratativelor. Cu toate aceste oratorului vrea să orienteze camera și despre pașii făcuți de comitetul național. În consecință prezentă cele 11 puncte, pe cari le-a fixat comitetul și care au fost înaintate contelui Tisza. Postulatele, pe cari vi le-am telefonat azi pe scurt, încep cu cererea formulată de comitetul național, ca guvernul să recunoască Românilor dreptul, ca să se poată cultiva în limba lor proprie în toate gradele învățământului public, în școlile de stat, precum și în instituturile comunale și confesionale. Urmează apoi celelalte puncte.

Precum se știe nu s'a putut stabili un acord în ce privește aceste postulate ale noastre și între punctul de vedere al contelui Tisza. Acestui fapt s'a dat expresiune în rezoluțiunea comitetului național. Știrile despre un pact secret încheiat cu guvernul nu sunt a evitate și nu e în interesul țării a se colporta astfel de știri. Naționalită-

țile doresc rezolvirea chestiunii de naționalități nu în defavorul ei spre binele țării, care are mare nevoie de această înțelegere. Naționalitățile vor continua lupta lor și vor căuta să restabilească armonia, care e necesară în vederea asigurării existenței naționale a Românilor din această țară garantându-se unitatea teritorială și supremația politică a maghiarimei. Consolidarea țării se poate face numai dacă se va rezolvi chestia naționalităților. De încheiere prezentă spre primire următoarea rezoluție:

Concertul cellistului Rezik. Marti în 17 Martie n. va concerta în Brașov cellistul Rezik, profesor la conservatorul din Cluj. Bilete se pot prenota în librăria Hiemesch.

Urania-Kino. Duminică în 8 Martie la 1/2, 4, 6 și 8 oare. Serată de drame. Agra, capitala din Bengal (Indiile britice) cu Tai-Mahal, cea mai frumoasă marmură indică. (Vederi admirabile colorate după natură.) »Golosul« Dramă mexicană din prairii. Bucuriile vieții dela țară. Mare umoresc. »Timpul de fer«. Grozavile răboiului Dramă pasionantă din răboiului balcanic în 4 acte. Secretul de stat. Cea mai celebră creațiune a »Comp. Vittaruf.« în 3 acte. Interesant dela prima până la ultima scenă. Köpke la vânătoria de lei O aventură comică. Reprezentația viitoare Marti în 10 Martie 1914. la 1/2, 4, 6 și 8 oare. Cu slăgerul monopol: Porunca a IX-a sau »Mort de viu« Mercuri în 11 Martie 1914 program nou. Schimbarea programului rezervată.

După ce concepțiunea fatală a sistemului de guvernare, urmat în ultimele patru decenii, — că Ungaria poate exista numai dacă popoarele sale se contopesc în rassa maghiară și dacă ele formează o națiune compactă unitară în limbă și sentimentul de rasă — se afla în contradicție crasă cu istoria milenară a Ungariei, pe care a recunoscut-o deja fondatorul și primul ei rege Ștefan cel sfânt drept o țară poliglotă și care ca atare a resistat tuturor furunilor interne și externe în decurs de o mie de ani, prin care fapt a oferit o dovadă nelindoișă, că Ungaria de fapt nu e avzată la nici un fel de garanții artificiale de existență, precum este încercarea de-a contopi în mod artificial rasele, care poate să aibă numai un singur rezultat: cel al unei desbinari adânc tăietoare, care a despicat deja în două tabere contare popoarele de sub coroana sfântului Ștefan —

Guvernul e îndrumat să inaugureze, tocmai în interesul consolidării interne a țării, pe față și fără nici un gând ascuns o atare politică de stat, care să fie în stare să aducă în deplină armonie reciprocă rececările unității politice de stat și condițiunile de existență națională a popoarelor sale.

Contele Tisza, luând cuvântul de cetire răspunsului, pe care l-a dat la timpul său celor 11 puncte prezentate de Dr. Mihali. În acest răspuns se refuză scurt tot ce sta în contradicție cu statul unitar ungar și se oferă concesiunile minime pe cari le poate acorda guvernul. Faptul că Românii, cu tot acest răspuns al său, au continuat tratativele, este o dovadă de *moderațiune* din partea conducătorilor Românilor ceea ce trebuie recunoscut și ceea ce deschide perspectiva înțelegerii dorite pe un timp mai târziu. *Nimeni în Ungaria nu se cugetă să contopescă pe Românii într-o unitate de rasă și limbă cu Maghiarimea.* Prin urmare Tisza apelează la Românii să aducă aspirațiunile lor în consonanță cu unitatea politică a națiunii ungare.

Dep. Farkas Pál face o escurziune mai lungă istorică, vorbește de răscoala lui Horea, care n'a avut caracter național ci caracter agrar-social vorbește apoi de misiunea lui Scotus Viator, de lăsați Oskar și termină vorbirea sa cu un apel spre o politică cinstită și sinceră a unei înțelegeri generale.

După Farkas a ținut un discurs lung contele Apponyi. Ca întotdeauna și în acest discurs este mult izuțism, orientări greșite și contradicții. Pare că am mai auzit aceleași păreri și credințe din graiul lui Apponyi.

Apponyi declară de la început, că el iubește toate popoarele patriei, dar cu toate aceste află că a fost o greșală politică a trata cu un grup de oameni, care urmărește o direcție politică contrară cu condițiile de existență a statului maghiar și care grup nu e îndreptățit a se da de reprezentant oficial chiar și numai a unei părți a cetățenilor noștri maghiari.

El a crezut, că primministrul în condițiile pactului nu se va pune în contradicție cu poporul și statului maghiar și a înțeles înșelător, dar totuși în pact vede o gravă greșală politică. Excepționează în deoseb. chestiunile de *colonizare*, chestiunea *episcopilor greci* și mai ales *gr. or.* și în legătură cu aceasta *terenul școlar*, mai cu seamă în ce privește executarea art. de lege XXVII din 1907.

Apponyi accentuează, că în Ardeal au trecut în mâni românești pământ preste 100 mii de jugăre cat. Față de aceasta nu se pot considera ca *măsuri agresive* colonizarea cu scopul de a împedea prin așezarea maghiarilor, formarea de *masse românești*:

În privința *episcopilor române*, rectificarea ce o cer Românii nu se va face în *favorul Maghiarilor* și e pagubă aceasta, căci românizarea se face sistematic Trece apoi la politica sa culturală și și-o laudă scârboș. Nu e mulțumit cum îi se execută legea care are de scop asigurarea *spiritului patriotic în școală și învățarea limbii maghiare*.

Ridică protest contra acestora și declară că nu ia la cunoștință expozeul lui Tisza.

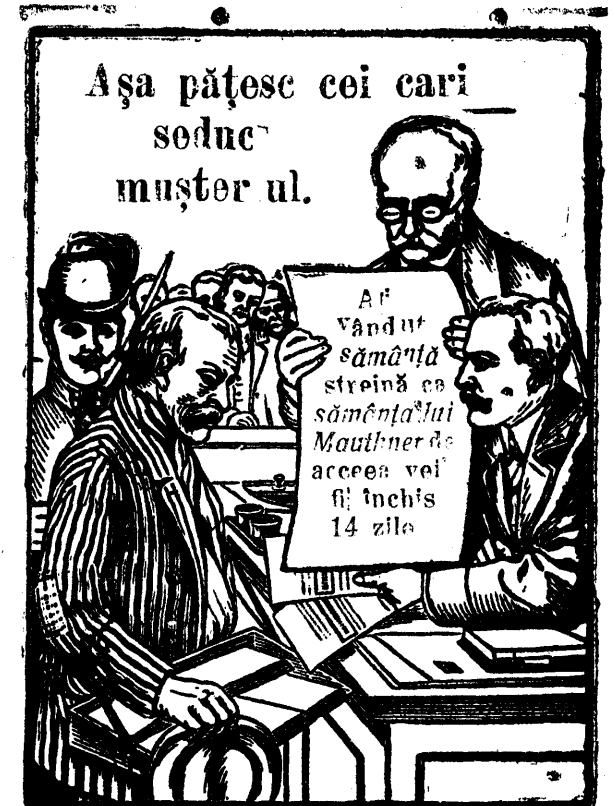
După o mică pauză a luat din nou cuvântul Tisza polemizând cu Apponyi între aplauzeli majorității După această ședință s'a încheiat.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta 7 Martie. Tisza a plecat noaptea la Viena, iar astăzi a fost primit de Maj. și i-au dăruit.

În ziarele opoziționale se observă o schimbare a atitudinii în ce privește chestiunea română. În principiu este și opoziția de părere, ca să se rezolve chestia românească, dar ea ține, că tratativele guvernului cu o singură naționalitate constituie un caz periculos de precedență. »Pester Loyd« constată că vorbirea de eri alui Tisza este punctul de plecare a unor noi vremuri.

Proprietar:
Tip. A. Mureșianu: Branisoc & Comp
Redactor responsabil:
Tisza Brașoa.

CHEAG
pentru lenegarea laptelui cu marca
»Românca«,
cel mat bun făcut din rânză de
miel și vițel.

La cerere trimit prețuri și îndrumări
pentru folosirea cheagului.
Se capătă la
Palfi Marton
Garansebeș.

1—10

„BRAȘOVEANA”, reuniune de păstrare și împrumut în BRAȘOV.

Convocare.

Domnii membri ai Reuniunii de păstrare și împrumut „Brașoveana din Brașov sunt invitați prin aceasta la a

a VII-a adunare generală ordinară,

care se va ține amăsurat ș-lui 28 din statute *Duminică în 15 Martie n. 1914* la 1 ore p. m. în localul institutului cu

Ordinea zilei:

1. Raportul Direcțiunii și al Comitetului de supraveghiere și stabilirea Bilanțului.
2. Deciderea asupra modului de împărțire a profitului curat.
3. Transformarea „Reuniunii” în societate pe acțiuni și votarea statutelor.
4. Alegerea Direcțiunii și Comitetului de supraveghiere.
5. Eventuale propuneri.

Conform ș-lui 33 din statute, drept de vot și drept electoral activ poate exercicia numai acel membru, care nu e în restanță cu plățile nici unei rate de mize și care și-a luat biletul de votare cel puțin cu 48 de ore înainte din localul Reuniunii și dovedește identitatea în adunarea generală.

Femeile își pot exercicia dreptul de vot numai prin plenipotențiați, minoreni și cei puși sub epitropie prin reprezentanții lor legali. Plenipotențele au să le depună plenipotențiații la Direcțiune cel puțin cu 24 de ore înainte de adunarea generală.

Plenipotențiat poate fi numai un membru cu drept de vot.

Brașov, în 26 Februarie n. 1914.

Dr. Eugeniu Mețianu,
președinte.

ACTIVA

Bilanț de încheiere pe 1913.

PASIVA

Bani per cassa	K. f. 1425 35	Capital societar în mize	K. f. 69296 06
Bon la diverse bănci	26952 83	Fone de rezervă	12737 06
Rimese	542279 37	Depuneri spre fructificare	391952 51
Lombard	28534 13	Reescont	158825 —
Efecte	10350 27	Dividendă neridicată	1925 47
Cont curent	4644 —	Escont transitoriu	4338 60
Mobilier	2222 50	Profit curat	9198 21
Debitori diverși	27420 16		
Interese	2007 90		
„ reescont transitorii	1936 40		
	648272 91		648272 91

Brașov, 31 Decembrie 1913.

Arseniu Vlaicu m. p.
director,

George Ciurcu m. p.
casier-contabil.

Dr. Eugeniu Mețianu m. p.
președinte.

Costi A. Popovici m. p.
Dr. Sterie Stinghe m. p.

Dumitru N. Căpățină m. p.
Nicolae Colacea m. p.

George Chelariu m. p.
Ioan I. Ciurcu m. p.

George Navrea m. p.
George M. Stinghe m. p.

Revidat și aflat în ordine și în deplină consonanță cu registrele purtate.

Brașov, 31 Decembrie 1913.

Dr. Alexandru Străvoiu, m. p.
preș. com. de supraveghiere.

Aurel Ciortea m. p.

Nicolae Sulică m. p.

Romulus Dogariu m. p.

Petru Munteanu m. p.

CHELTUIELI

Co Pierdere & Profit.

VENITE

Co. Interese Depuneri	K. f. 16614 30	Co. Escont	K. f. 30439 60
„ „ Reescont	19789 29	„ Interese	17615 51
„ Dare	5730 81	„ Proviziuni și Taxe	9711 85
„ Chirie	800 —	„ Cupoane	490 —
„ Spese	1797 35		
„ Bani de cvartir	K 600 —		
„ Salare	3480 —		
„ Mobiliar	247 —		
„ Profit cutat	9198 21		
	58256 96		58256 96

Brașov, 31 Decembrie 1913.

Arseniu Vlaicu m. p.
director.

George Ciurcu m. p.
casier-contabil.

Dr. Eugeniu Mețianu m. p.
președinte.

Costi A. Popovici m. p.
Dr. Sterie Stinghe m. p.

Dumitru N. Căpățină m. p.
Nicolae Colacea m. p.

George Chelariu m. p.
Ioan I. Ciurcu m. p.

George Navrea m. p.
George M. Stinghe m. p.

Revidat și aflat în ordine și în deplină consonanță cu registrele purtate.

Brașov, 31 Decembrie 1913.

Dr. Alexandru Străvoiu m. p.
preș. com. de supraveghere.

Aurel Ciortea m. p.

Nicolae Sulică m. p.

Romulus Dogariu m. p.

Petru Munteanu m. p.

Avem onoarea a aduce la cunoștință, că am ajuns în posesiunea

Isvorului Béla apă minerală

dăătoare de sănătate, care și de aci înainte o vindem sub firma

Frații FLEISCHER. Târgul boilor Nr. 3.

Cu vânzarea am început din 15 Ianuarie după acelaș sistem ca până acuma. 10 sticle trimise acasă costă 10 bani sticla. Comandele date înainte de prânz se execută după prânz în aceeași zi. Comandele se pot face prin telefon (Nr. 318) sau în prăvălia ncastră strada Vămei Nr. 23. Atragem atențiunea, că manipulara apei minerale urmează cu mare îngrijire, sub controla severă a d-lui. Ludwig Schuster. Trimiterea se face punctual de firma Frații Fleischer. Reclamațiuni eventuale ne rugăm a se adresa arendașului sau conducătorului depozitului. Rugându-ne a ne sprijini întreprinderea noastră semnăm cu toată stima

Frații Fleischer,
Depozit, Brașov.

Ludwig Schuster,
arendăș, Zizin.

TIPARUL TIPOGRAFIEI A. MUREȘIANU BRĂNIȘOȘ & COMP BRAȘOV.

Marca conducătoare a industriei de ghete formează indiscutabil

GHETE TURUL

Turul fabrică de ghete S. A.

Cel mai mare fabrică din Monahie.

Nr. 259 Chevreau ghete cu șnur . . . K 10 —
Nr. 287 Chevreau Goodyear . . . K 13 50
Nr. 6095 Chevreau Goodyear 1-ma calitate . . . K 16 —

Nr. 92 Box, Ghete cu șnur . . . K 10 50
Nr. 80 1/2 Chevreau K 11 —
Nr. 6085 Box, stil american . . . K 12 —
Nr. 110 Chevreau Goodyear 1-ma calitate . . . K 16 —

DEPOSIT:
BRAȘOV,
STRADA PORȚII Nr. 8.

Nr. 405 K. Chevreau cu nasturi . . . K 9 —
Nr. 483 Chevreau Goodyear . . . K 11 50
Nr. 415 Chevreau Goodyear . . . K 14 —

Nr. 402 Chevreau cu șnur . . . K 9 —
Nr. 401 Chevreau Goodyear . . . K 12 —
Nr. 426 Căfeniu Chevreau Goodyear cusute K 13

Nr. 849 Cu nasturi Chevreau K 11 —
Nr. 246 Căfeniu Chevreau Goodyear „ 12 —
Nr. 362 Chevreau Goodyear cusute „ 14 50
Nr. 1555 Lăcă K 16 50

Banca Națională a României.

Situațiune sumară

1913		1914	
16 Februarie	Activ:	8 Februarie	15 Februarie
208.085.883	152.581.038 (stoc. Jaur . 151.846.852 56.504.800 (met. Jtrate c. aur 56.642.000)	208.617.880	208.488.852
1.512.856	Argint și diverse monede	537.906	544.417
154.219.704	Portofoliu Român și străin	172.021.032	177.319.195
	(15.135.800 Impr. pe ef. pub. 23.298.800 34.721.200 Impr. pe ef. p. în ct. crt. 41.505.200 16.587.028 din care nu s'au rid. lei: 23.182.695)		
33.269.972	(18.134.172 18.322.505)	43.193.283	41.621.305
13.273.740	Împrumutul Statului (fără dobândă)	12.802.059	12.802.059
11.999.89	Efectele capital social	11.999.674	11.999.674
17.319.977	Efectele fondului de rezervă	16.945.877	16.945.877
4.150.281	Efect. fond. de amort. imob. și maș.	4.070.281	4.070.281
6.401.688	Imobile	6.545.847	6.601.018
866.138	Mobilier și mașini de imprimarie	1.005.076	1.005.757
600.041	Cheletueli de Administrațiune	456 336	631.091
108.846.537	Efecte și alte valori în păstrare	145.924.092	146.714.092
110.979.880	Efecte în gaj și în păstrare provizorie	108.066.238	106.494.828
32.999.126	Conturi curente	15.559.430	11.402.645
9.544.023	Conturi de valori	23.734.125	23.808.184
4.370.131	Conturi diverse	9.549.472	8.143.041
718.430.768		781.078.748	778.589.316
	Pasiv:		
12.000.000	Capital	12.000.000	12.000.000
34.219.790	Fond de rezervă	36.794.298	36.794.298
4.993.400	Fond. amort. imob. mob. și mașini	5.309.358	5.309.358
392.487.470	Bilote de bancă în circulațiune	399.851.080	403.382.020
1.331.257	Dobânzi și beneficii diverse	1.315.427	1.543.958
25.535.041	Conturi curente și recep. la veder	31.245.440	32.059.559
219.817.367	Efecte și alte valori de restituit	253.990.420	253.205.920
28.046.543	Conturi diverse	40.572.725	34.244.208
718.430.768		781.078.748	778.589.316
	Taxa: Scent 7/8, Dobânda 6/8.		

Albituri și ghete lucrate de arestanți din temnița se capătă de tot ieftine în prăvălia Domnului

LÓFI GYULA

în SEPSISZENTGYÖRGY. — Intre altele:

- 1 cămașe p. femei dela K 130—250 | 1 cămașe p. bărbați dela K 230—370
- 1 corset > > > K 180—250 | 1 p. ismene > > > K 1—320
- 1 p. ismene > > > K 180—250 | 1 cămașe de durmit > > > K 250—850

Se restituie bani pentru articoli necerăspunzători.

Faceți o încercare!